

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

EMLÉKEZTETŐ

az OPCAT Civil Konzultációs Testület
2018. évi 2. üléséről

Melléklet: az AJBH napirendi javaslata

Időpont: 2018. december 4. 9.50-11.30

Helyszín: Alapvető Jogok Biztosának Hivatala, Díszterem

Jelen vannak:

Az AJBH részéről:

Dr. Székely László
Dr. Garamvári Miklós
Dr. Szalayné dr. Sándor Erzsébet
Dr. Fliegauf Gergely
Dr. Haraszi Katalin
Tóthné Kiss Klaudia
Dr. Rostás Rita
Dr. Izsó Krisztina
Dr. Gilányi Eszter
Bernát György

A meghívottak részéről:

Dr. Farkas Gergely (Magyar Orvosi Kamara)
Dr. Fekete Tamás (Magyar Ügyvédi Kamara)
Dr. Hárdi Lilla (Cordelia Alapítvány)
Dr. Kirs Eszter (Magyar Helsinki Bizottság)
Környei Kristóf (Társaság a Szabadságjogokért)
Dr. Purebl György (Magyar Pszichiátriai Társaság)
Dr. Szekeres Zsolt (Magyar Helsinki Bizottság)

Dr. Székely László, az alapvető jogok biztosa köszöntötte a résztvevőket. Röviden összefoglalta nemzeti megelőző mechanizmusként (a továbbiakban: NMM) végzett négyéves tevékenysége eredményeit. 51 fogvatartási helyszínt látogatott meg, az ülés időpontjáig 27 jelentést publikált, és több jelentése közzététel előtt áll. Jelentős nemzetközi aktivitásáról is beszámolt. Megválaszolta és közzétette az ENSZ Kínzás Megelőzési Albizottságának (a továbbiakban: SPT) az NMM-ről szóló jelentését, mely által lehetőség nyílt pályázat benyújtására a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyv (a továbbiakban: OPCAT) 26. cikke szerinti pénzalaphoz. Jelezte, hogy ennek megvitatása az ülés egyik napirendi pontja. Rendszeres tapasztalatcserékre került sor más államok nemzeti megelőző mechanizmusaival, 2018-ban a szerb és a szlovén, valamint az osztrák kollégákkal. Ilyen alkalmakkor lehetősége nyílik arra, hogy más államok által fenntartott fogvatartási helyszíneket is megtekintsén. Novemberben az Európa Tanács Kínzás Megelőzési Bizottságának (a továbbiakban: CPT) delegációja járt a Hivatalban. Az OPCAT Nemzeti Megelőző Mechanizmus Főosztály tagjai is több alkalommal vettek részt nemzetközi szakmai találkozókön.

Dr. Fliegauf Gergely főosztályvezető köszöntötte a résztvevőket. Felhívta a figyelmet, hogy az ülésről emlékeztető készül, melyet a Biztos a Hivatal honlapján közzétesz. Ismertette a napirendi pontokat (*ld. melléklet*), felkérte a jelenlévőket annak elfogadására, és jelezte, hogy az utolsó napirendi pont keretében a

NMM várja a civil szervezetek javaslatait a jövőbeli látogatási helyszínekkel kapcsolatban. A jelenlévők a napirendet változtatás nélkül elfogadták.

Dr. Fliegauf Gergely az első napirendi pont szerint röviden ismertette az NMM és az OPCAT Nemzeti Megelőző Mechanizmus Főosztály (a továbbiakban: Főosztály) előző CKT ülés óta végzett tevékenységét. Technikai újítként említette, hogy már nem csak szóban, hanem a megbízólevelekben írásban is megtörténik a vizsgált intézmények tájékoztatása a retorzió tilalmáról az NMM számára információt szolgáltató személyek esetében. Az NMM honlapja is jelentős átalakításon ment keresztül, és a tartalma továbbra is folyamatosan frissül.

2018-ban az ülés időpontjáig 6 látogatásra került sor. Januárban Nógrád megyei rendőrségi fogdákat és előállító helyiségeket, májusban Borsodivánkán egy integrált otthon, júniusban a Szegedi Fegyház és Börtön III. objektumát, szeptemberben Baranya megyei rendőrségi előállító helyiségeket, októberben Vas megyében nevelőszülői házakat vizsgált az NMM, novemberben pedig utánkövető látogatást tett a Büntetés-végrehajtás Központi Kórházában, és 2018-ban még egy vizsgálatot tervez.

2018-ban az ülés időpontjáig öt jelentést tett közzé az alábbi helyszínek látogatási tapasztalatairól: debreceni és nagykanizsai javítóintézetek; rendőrségi előállító egység Budapest XIV. kerületében; a nagymágocsi integrált otthon; a Fejér megyei rendőrségi fogda; valamint a BRFK Központi Fogdában lezajlott utánkövető látogatás. A Márianosztrai Fegyház és Börtönről szóló jelentés is elkészült, és az érintett szervek számára el lett küldve, az NMM hamarosan a honlapján is publikálja. Elmondta, hogy a Főosztály munkatársai további kilenc jelentésen dolgoznak, ezek közül három közzététel előtt áll. Jelenleg négy jelentés kapcsán folyik még párbeszéd az érintett szervekkel, a Fejér megyei rendőrségi fogda, az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet, a javítóintézetek és a BRFK XIV. kerületi előállító ügyében.

Dr. Kirs Eszter (Magyar Helsinki Bizottság) a hatósági dialógusok kapcsán arról érdeklődött, hogy milyen választ kapott az NMM az EMMI Debreceni Javítóintézetéről szóló jelentésben kifogásolt, „rácso” elnevezésű elkülönítővel kapcsolatban.

Dr. Rostás Rita tájékoztatta, hogy az intézmény az NMM kezdeményezéseire adott válaszában jelezte, hogy a „rácso” átalakítják, vagy teljesen megszüntetik, és másik helyiséget alakítanak ki az elkülönítés céljára. Az NMM kérte az intézményt, hogy számoljanak be arról, hogy ezt a gyakorlatban hogyan valósították meg.

Dr. Kirs Eszter a Márianosztrai Fegyház és Börtönről szóló jelentés kapcsán megjegyezte, hogy amikor a Magyar Helsinki Bizottság (a továbbiakban: MHB) végzett ott látogatást 2016-ban, a helyszínre több alkalommal visszatérve számos súlyos problémát tártak fel, többek között a biztonsági elkülönítő használatával, illetve a műveleti csoport tagjainak azonosíthatatlanságával kapcsolatban. A BVOP a jelentésük hatására céllenőrzést is tartott az Intézetben. Emiatt kíváncsian várták az NMM jelentésében a 2016-os eseménysorozat és az annak hatására kialakult aktuális helyzet megjelenítését, de úgy tapasztalták, hogy ezt a perspektívát nem tükrözte a jelentés.

A jelentést áttanulmányozva hiányolta a kamerahasználat gyakorlatával kapcsolatos megállapításokat, és arról sem talált információt, hogy az MHB által a munkáltatott fogvatartottak védőfelszerelésének, pl. a porszűrő maszkoknak a lecserélésére tett ajánlás megvalósult-e. A biztonsági elkülönítő helyiség („dühöngő”) alkalmazásának gyakorlatával kapcsolatos problémák megjelentek ugyan a jelentésben, de csak néhány bekezdésben, és álláspontja szerint nem megfelelő hangsúllyal, mert nem reflektált a különösen súlyos és aggályos fizikai bántalmazás mintáját mutató gyakorlatra, ami az ő látogatási tapasztalataik szerint itt megvalósult.

Érdeklődöttek, hogy az NMM látogatásai során követett módszertan szerint van-e lehetőség arra, hogy a vizsgálat akadályoztatása, korlátozása esetén a látogatócsoport a helyszínre egy későbbi időpontban visszatérjen. Az MHB-t ezen a helyszínen akadályozták a vizsgálatban, emiatt többször is visszatértek oda nyomásgyakorlás, illetve a felmerült problémák alaposabb vizsgálata céljából. Ezáltal sikerült elérniük, hogy a BVOP célvizsgálatot tartott az Intézetben, és a későbbiekben vezetőváltásra is sor került. Érdeklődött,

hogy az NMM tapasztalt-e akadályoztatást ezen a helyszínen, illetve ha ilyen akadályoztatás bekövetkezik, van-e lehetőség a helyszín ismételt felkeresésére.

Dr. Fliegauf Gergely a felvetésekre válaszul elmondta, hogy a „dühögő” használatát a látogatócsoport részletesen vizsgálta, ő maga személyesen is beszélt a látogatáskor itt elhelyezett fogvatartottal. Az interjúk során szerzett információkat a látogatócsoport minden tagja részjelentésében rögzítette, de emellett kamerafelvételek elemzésére is sor került, és fényképek is készültek, melyek egyike a jelentés mellékletében is szerepel. Ezzel összefüggésben kiemelte, hogy fokozottan ügyelni kell arra, hogy a vizsgálat következtében senkit ne érhesen hátrány, ezért az ilyen észleléseket nagy körültekintéssel kell szerepeltetni a jelentésekben. A konkrét esetben a fényképfelvétel a fogvatartott tetoválásai ki lettek takarva, hogy ne legyen egyértelműen azonosítható a felvétel alapján. A műveleti csoport működését a látogatócsoport közvetlenül nem látta, de azzal kapcsolatban fogvatartotti panaszról sem értesült. A kamerák működését a látogatócsoport ellenőrizte, és az Intézménytől elkért felvételek elemzésére is sor került. Az ilyen típusú elemző tevékenységgel kapcsolatban azt is meg kell említeni, hogy emberi jogi szempontokra tekintettel bizonyos, a rossz bánásmódok megelőzése szempontjából fontos helyiségekbe (pl. zuhanyzóba, vécékbe) nem lehet kamerát elhelyezni. A látogatócsoport nem talált az Intézetben a kamerák működése terén problémát, de a Főosztály munkatársai törekedni fognak arra, hogy a jövőben nagyobb hangsúllyal jelenítsék meg ezt a kérdést a jelentésekben.

A módszertani kérdés kapcsán elmondta, hogy a látogatócsoport Márianosztrán nem tapasztalta, hogy korlátoznák a tevékenységében. Ez álláspontja szerint egyrészt arra vezethető vissza, hogy a büntetés-végrehajtási szervek tisztában vannak azzal, hogy kötelességük együttműködni az alapvető jogok biztosának, mint nemzeti megelőző mechanizmusnak a vizsgálata során a látogatócsoporttal. Másrészt elképzelhetőnek tartja, hogy a MHB látogatását követően kinevezett új vezető hozzáállása más, mint a korábbi parancsnoké.

Egyébként a NMM is alkalmazza azt a módszert, hogy ha a helyszíni vizsgálat során akadályoztatást tapasztal, egy későbbi időpontban visszatér. Ez történt például a Cseppkő Gyermekotthon esetében. Az NMM gyakorlatának része továbbá az is, hogy amennyiben felmerül, hogy kiegészítő információkra van szükség, levélben kér további adatokat. Ez előfordult többek között kamerafelvételek elkérése érdekében.

Dr. Haraszti Katalin főosztályvezető-helyettes rámutatott, hogy az NMM vizsgálata elsősorban a helyszínen folytatott interjúkon alapul, a jelentésben azok az információk jelennek meg, melyeket a látogatócsoporttal az interjúalanyok közölnek. A fogvatartási helyek OPCAT 20. cikkéből eredő kötelezettsége, hogy az NMM számára hozzáférést biztosítanak valamennyi fogvatartási helyhez, azok létesítményeihez és helyiségeihez. A jelentésekben erről a kérdésről csak akkor történik említés, ha valamely fogvatartási helyszín e kötelezettségének nem vagy csak késedelmesen tesz eleget. A Márianosztrai Fegyház és Börtönbe a látogatócsoport késedelem nélkül bejutott, és annak területén akadálytalanul mozoghatott.

A másik felvetésre reagálva emlékeztetett arra, hogy az NMM a jelentésben ajánlást tett a legfőbb ügyésznek arra, hogy az illetékes ügyész útján az Intézetben található „dühögő” használatának gyakorlatát vizsgálja meg. A büntetés-végrehajtási intézetekben a bánásmód törvényességi vizsgálata az ügyészség feladata. Az alapvető jogok biztosa nem vonhatja el az ügyészség hatáskörét, de az Ajbt. 33. § (1) bekezdése alapján kezdeményezte, hogy ilyen vizsgálatokra sor kerüljön.

Dr. Gilányi Eszter jelezte, hogy a vizsgálat a látogatócsoport figyelembe vette a dr. Kirs Eszter által említett szempontokat, de amennyiben az összegyűjtött információk alapján az adott kérdésben probléma nem merült fel, azt a jelentés szövege kifejezetten nem rögzítette.

Dr. Kirs Eszter megköszönte a részletes tájékoztatást, és megállapította, hogy a jelen ülésen elhangzott, de a jelentésben nem szereplő információk szerint az MHB 2016-os látogatássorozata eredményes volt, mivel úgy tűnik, számos általuk kiemelt probléma rendeződött. Megjegyezte, hogy nincs meggyőződve arról, hogy a „dühögő” használatával kapcsolatban az illetékes ügyészségtől hatékony jogérvényesítés várható.

Dr. Haraszti Katalin ismételten hangsúlyozta, hogy a szabadságtól megfosztás foganatosításának törvényességét az ügyészség köteles vizsgálni. Az alapvető jogok biztosa az ügyészség törvényben előírt hatáskörét nem vonhatja el.

Dr. Kirs Eszter megjegyezte, hogy a vizsgálatok során célszerű lenne legalább a fogvatartottakat megkérdezni arról, hogy tudnak-e az ügyéssel beszélni, és ha igen, milyen körülmények között.

Dr. Fliegauf Gergely érdeklődött, hogy az első napirendi ponttal összefüggésben van-e további észrevétel, majd annak hiányában áttért a következő napirendi pontra, az OPCAT 26. cikke szerinti pénzalaphoz (a továbbiakban: Pénzalap) benyújtható pályázat kérdéseire. Tájékoztatta a jelenlevőket, hogy a Pénzalaphoz akkor lehet pályázatot benyújtani, ha egy tagállamban az SPT látogatást tesz, és az érintett állam vagy nemzeti megelőző mechanizmus az erről készült jelentést publikálja. 2017-ben az SPT Magyarországon mind az állam, mind az NMM tevékenységével kapcsolatos megállapításairól készített egy-egy jelentést, amit az NMM nyilvánosságra hozott, az állam azonban nem. Pályázatot az SPT jelentésében megfogalmazott ajánlások teljesítése érdekében lehet benyújtani. A Pénzalaphoz vonatkozó szabályzat („Guidelines for the Applicants and the Grantees”) szerint minden évben március 1-ig kell benyújtani a pályázati anyagokat, a megvalósításra pedig a következő naptári évben kerülhet sor. A 2019. évi pályázatot az SPT még nem írta ki, de ez január 1-ig várhatóan meg fog történni.

Az NMM tervezi egy pályázat benyújtását a 2019. évben, a projekt megvalósítására 2020-ban kerülne sor. A pályázati összeget egy speciális interjútechnikákkal foglalkozó, nemzetközi szakemberek (pl. a Dél-Kelet Európai NMM hálózat, az APT, SPT, EBESZ, UNHCR szakértői) és a CKT tagjainak bevonásával rendezett workshop költségeire kívánja fordítani. A rendezvényen négy témakörben zajlana tapasztalatcsere, a gyermekekkel; pszichoszociális fogyatékossgal élőkkel; külföldiekkel és/vagy nemzetietnikai kisebbségek tagjaival; illetve LMBTQ személyekkel folytatott interjúk sajátosságaival kapcsolatban. Ezekre az eszmecserékre külön panelekben kerülne sor, a tervek szerint egy-egy hazai vagy nemzetközi civil szervezet tagja moderálná a szakmai vitát, pl. az LMBTQ személyekkel kapcsolatosat a Társaság a Szabadságjogokért (a továbbiakban: TASZ) vagy az MHB, a külföldiekkel foglalkozót pl. a Cordelia Alapítvány.

Az NMM számít a CKT tagszervezetek közreműködésére. További lehetőség számukra, hogy anyagilag támogassák a rendezvény megszervezését, tekintettel arra, hogy a pályázati pénz mellé önrészként a projekt költségének minimum 35%-át a pályázó kell, hogy biztosítsa. Ezzel kapcsolatban kérte a CKT tagszervezeteket, hogy legkésőbb január végéig válaszoljanak arra, hogy kívánnak-e részt venni a projektben, és ha igen, milyen formában.

További lehetőség a CKT-tagok számára, hogy önállóan nyújtsanak be pályázatot a Pénzalaphoz. Ennek két fontos feltétele, hogy a projekt kapcsolódjon az SPT egy vagy több ajánlásához, illetve a pályázati anyag részét kell, hogy képezze az NMM hozzájáruló nyilatkozata. Ezért az önálló pályázási szándék jelzését is kéri a CKT-tagszervezetektől.

Dr. Haraszi Katalin szintén hangsúlyozta, hogy a pályázat csak akkor lesz elfogadható, ha elősegíti a projekt az SPT ajánlásainak megvalósulását. A civil szervezetek egyébként egyénileg vagy többen együttműködve is benyújthatják a pályázatukat, az NMM előzetes hozzájárulása azonban szükséges.

Dr. Purebl György (Magyar Pszichiátriai Társaság) érdeklődött, hogy hány fős kell, hogy legyen egy ilyen rendezvény.

Dr. Haraszi Katalin tájékoztatta, hogy az NMM által tervezett 40-50 fő a maximum, mert az SPT a gyakorlatorientált, interaktív rendezvényeket támogatja, illetve a pályázat előzetes tervezése során azt is szem előtt kellett tartani, hogy olyan témakör legyen, amelyben a közelmúltban nem finanszírozott képzést az SPT.

Dr. Fliegauf Gergely a résztvevők figyelmébe ajánlotta az SPT honlapján a korábbi nyertes pályázatokról feltüntetett adatokat.

Dr. Kirs Eszter megköszönte a kezdeményezést, és jelezte, hogy az MHB szívesen részt vesz a workshopon, de nem tartja valószínűnek, hogy jelenleg futó projektjeik mellett önállóan pályáznának a Pénzalaphoz is. Megfontolásra javasolta, hogy az egyes témakörökről szóló diskurzus egész napos legyen, hogy lehetővé váljon az érdemi munka, illetve azt is, hogy egy-egy panel moderálásában több szakértelemmel rendelkező civil szervezet képviselője is közreműködjön. Álláspontja szerint az MHB

nagyobb mértékben tudna hozzájárulni a külföldiek vagy etnikai kisebbségek speciális igényeit tárgyaló panelhez, mint az LMBTQ személyeket érintő kérdésekhez.

Javasolta továbbá annak átgondolását, hogy minden résztvevő a rendezvény valamennyi paneljában részt vesz. Tapasztalatai szerint ez nem segíti elő az elmélyült munkát.

Dr. Fliegauf Gergely szerint lehetőséget kellene adni mindenkinek arra, hogy az őt érdeklő panelekben részt vehessen.

Dr. Hárdi Lilla felvetette, hogy az Isztambul Protokoll jól meghatározott interjútechnikáit be lehetne építeni a programba.

Környei Kristóf (Társaság a Szabadságjogokért) jelezte, hogy a TASZ is szívesen részt vesz a programban, de úgy véli, hogy az LMBTQ kérdéskör helyett a fogyatékossgal élő gyermekekkel való interjúzás témakörébe tudnának hatékonyan bekapcsolódni. Az LMBTQ témakörben a Háttér Társaság bevonását javasolja.

Dr. Purebl György felvetette, hogy lenne-e lehetőség egy pályázat keretében a korábban kidolgozott betegjogi tájékoztató anyag kinyomtatására, illetve a kapcsolódó weboldal kialakítására.

Dr. Fliegauf Gergely szerint érdemes megvizsgálni, hogy ez hogyan kapcsolható SPT-ajánláshoz, és amennyiben igen, szerinte az NMM támogatna egy ilyen pályázatot.

Dr. Haraszti Katalin emlékeztetett, hogy ha megszületik a döntés arról, hogy lesz pályázat, akkor nagyon hatékonyan kell lenni, hogy azt 2019. március 1-ig be lehessen nyújtva. Ha vannak ötletek, azokat minél hamarabb meg kell vitatni, de a részleteket szerinte nem most, hanem egy külön ezzel kapcsolatban szervezett találkozón lenne célszerű tisztázni.

Dr. Fliegauf Gergely javasolta, hogy az érdeklődő CKT-tagszervezetek e-mailben jelezzék részvételi szándékukat illetve javasolataikat, és azok egy januárban megszervezendő ülésen kerüljenek megvitatásra.

Ezt követően emlékeztette a résztvevőket, hogy az utolsó napirendi pont keretében lehetőségük van fogvatartási helyszíneket javasolni jövőbeli látogatásokhoz. Felhívta a figyelmüket arra, hogy ezek az információk, tekintettel arra, hogy az NMM előre be nem jelentett látogatásokat végez, nem jelennek majd meg a nyilvános emlékeztetőben.

Az MHB, a TASZ és a Magyar Pszichiátriai társaság javasolt fogvatartási helyszíneket.

Dr. Fliegauf Gergely felkérte a jelenlevőket, hogy ha további javasolataik vannak, azokat e-mailben jelezzék.

Dr. Székely László megköszönte a jelenlevőknek a részvételt, majd az ülést lezárta.

Budapest, 2018. december 10.

Készítette: Gilányi Eszter

Jóváhagyta: Székely László

**ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE**

Ügyszám: /2018
Előadó: dr. Fliegauf Gergely

**Az OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus mellett működő
Civil Konzultációs Testület 2018. évi második ülésének javasolt napirendje**

(Budapest, 2018. december 4.)

- 09:30 Regisztráció
- 09:50 Székely László az alapvető jogok biztosának köszöntője
- 09:55 A napirend elfogadása
- 10:00 Rövid beszámoló az OPCAT Nemzeti Megelőző Mechanizmus Főosztály legutóbbi CKT ülés óta végzett tevékenységéről
- 10:15 Pályázati lehetőség az OPCAT Különleges Pénzalapra és az NMM pályázati tervének bemutatása
- 11:10 Egyéb
- 11:30 Székely László az alapvető jogok biztosának összegzése, az ülés zárása